

Història del col·leccionisme

Codi: 100556

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'Art	OT	3	0
2500239 Història de l'Art	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Buenaventura Bassegoda Hugas

Correu electrònic: Bonaventura.Bassegoda@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No n'hi ha. És recomanable, però, tenir nocions d'anglès, francès i italià per poder consultar la bibliografia especialitzada.

Objectius

La finalitat essencial d'aquesta assignatura és introduir l'alumnat en el coneixement del fenomen del col·leccionisme dels objectes artístics a partir de la seva evolució històrica. L'assignatura intenta presentar una nova manera d'acostar-se al fet artístic. No s'ocupa de l'estudi formal i iconogràfic de les obres, sinó que analitza les diverses tipologies i estructures de recepció, valoració i presentació en espais específics de les obres d'art. Cada època s'expressa mitjançant unes formes arquitectòniques i artístiques pròpies, el que per convenció anomenem estils artístics, però també cada època fa una lectura i apropiació de les cultures i les obres d'art del passat. És aquest segon aspecte el que es vol presentar, amb un ventall cronològic que arrenca a partir del Renaixement -que es quan es perfila clarament el fet col·leccionista- i que arriba fins al segle XX. Es tracta de donar una visió complementària de l'habitual en els estudis d'història de l'art, però que creiem de gran utilitat per obtenir una percepció total de la cultura de les arts, i d'una manera especial per aquells que orientaran el seu futur professional en la gestió patrimonial i dels museus. D'aquí el seu caràcter de matèria obligatòria per obtenir la menció d'art i gestió dins el grau. En conseqüència, els objectius formatius són que l'alumnat adquireixi coneixements sòlids relatius a la història i evolució del fenomen col·leccionista en el camp de l'art; que sigui capaç d'identificar, i analitzar les diverses tipologies més habituals d'acumulació i presentació de les obres d'art, valorant-ne els paràmetres tècnics, formals i simbòlics, i situant aquestes tipologies en el seu context cultural, de manera que es pugui definir un marc històric global del desenvolupament del fenomen; que es familiaritzi amb la bibliografia específica; que conegui les principals línies historiogràfiques i els diferents enfocaments metodològics que han centrat el debat entorn de la disciplina; que sigui capaç de comprendre la relació del col·leccionisme artístic amb altres fenòmens culturals contemporanis i/o d'altres èpoques; i, finalment, que pugui elaborar un judici autònom i crític del fet col·leccionista, i sobre els seus valors intrínsecs amb relació al context en que s'esdevenen o a altres etapes històriques.

Competències

Història de l'Art

- Demostrar que es tenen coneixements bàsics de museologia i museografia, així com de la problemàtica actual sobre la conservació i la restauració del patrimoni artístic
- Dissenyar, produir i difondre projectes de gestió del patrimoni artístic.
- Organitzar el comissariat d'exposicions de caràcter permanent i de caràcter temporal.
- Organitzar projectes educatius en diferents nivells de l'ensenyament de la història de l'art, aplicant els coneixements instrumentals relatius a la disciplina.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar conceptes bàsics de museologia i museografia
2. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar els debats actuals o passats sobre gestió, conservació, restauració i sistemes de documentació del patrimoni artístic.
4. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
5. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
6. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
7. Aplicar les disposicions i els principis jurídics internacionals, estatals i autonòmics relatius a la gestió del patrimoni artístic.
8. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa
9. Comentar oralment una imatge artística utilitzant la terminologia adequada
10. Contrastar els diferents marcs jurídics aplicables a un cas pràctic de gestió, documentació i conservació del patrimoni artístic.
11. Contrastar els diferents marcs jurídics aplicables al patrimoni artístic
12. Coordinar equips de treball, desenvolupant habilitats de resolució de conflictes i presa de decisions
13. Dissenyar i aplicar programes d'educació en els diferents àmbits de la història de l'art.
14. Dissenyar programes d'exposicions temporals i permanents incloent-hi la programació d'activitats de caràcter pedagògic per a públic escolar i familiar
15. Dissenyar un programa museogràfic.
16. Dissenyar, produir, difondre i comercialitzar un producte cultural
17. Elaborar fitxes de catàleg i inventari del patrimoni arquitectònic o artístic.
18. Exposar els conceptes propis de la història de l'art.
19. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
20. Planificar i aplicar projectes i programes museogràfics, utilitzant els coneixements adquirits sobre museologia.
21. Produir un projecte de gestió i conservació del patrimoni artístic
22. Redactar informes d'expertització artística.
23. Redactar memòries de restauració del patrimoni arquitectònic i artístic.
24. Utilitzar els coneixements adquirits en l'elaboració de fitxes, memòries i dictàmens relacionats amb la conservació, la documentació i la difusió del patrimoni artístic (catalogació i inventari, memòries de restauració, expertització artística).

Continguts

1 Introducció. Els antecedents remots: el món antic i el medieval.

2 El col·leccionisme a la Itàlia del 400. Els primers espais del col·leccionisme: l'Studiolo. La passió arqueologista i el nou art.

3 Les primeres grans col·leccions del segle XVI. La Galeria. La Wunderkammern i el Gabinet d'història natural.

4 El gran col·leccionisme reial i aristocràtic del segle XVII: el cas d'Anglaterra, Espanya i França. La representació del Gabinet de pintures.

5 Les noves tendències del col·leccionisme al segle XVIII. Els Salons, la crítica d'art i l'accés de la burgesia als hàbits col·leccionistes. Els inicis dels museus com a institucions públiques.

6 La Revolució francesa i el botí napoleònic. El concepte de patrimoni nacional. La formació dels grans museus europeus a partir de les col·leccions reials: el cas del Louvre i del Prado. La formació de museus a partir de les donacions privades amb la col·laboració de l'estat: el cas dels museus britànics.

7 Del segle XIX al segle XX: el naixement de la història de l'art, la internacionalització del mercat artístic i la formació de les grans col·leccions americanes.

8 El naixement del col·leccionisme privat a Espanya i a Catalunya: els segles XIX i XX. Nota final sobre la història de la falsificació d'obres d'art.

Metodologia

Classes presencials a l'aula: sessions teòriques i pràctiques a l'aula exposició i discussió de treballs elaborats per l'alumnat.

Eventuals conferències

Tutories d'orientació metodològica i bibliogràfica

Altres activitats supervisades.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Altres activitats supervisades.	30	1,2	2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 18, 19, 24
Classes presencials a l'aula	40	1,6	2, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 18, 19
Eventuals conferències	45	1,8	2, 4, 5, 19
Tutories d'orientació metodològica i bibliogràfica.	35	1,4	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 18, 19, 24

Avaluació

Evidència 1. Una prova escrita, on s'haurà de donar raó de la correcta assimilació del temari impartit: 50% de la qualificació final.

Evidència 2. Presentació d'un treball escrit individual d'estudi sobre un col·leccionista concret, triat pel professor, i diferent per a cada alumne: 25% de la qualificació final.

Evidència 3. Seguiment en hores de tutoria de les tasques de preparació del treball, en dues sessions (1 presentació de la bibliografia i fonts; i 2 presentació d'un guió previ a la redacció): 25 % de la qualificació final.

Format de les evidències

El format de les evidències es comunicarà a inici del curs. A tall d'orientació es preveu que habitualment la prova escrita comporta una explicació breu sobre diversos noms i conceptes relacionats amb el temari explicat a classe (duració aproximada de la prova: entre 60 i 90 minuts). El treball individual no haurà de superar en cap cas els vint folis. No s'acceptaran treballs enviats per correu electrònic, sinó només impresos en paper. La presentació formal serà simple, sense portada, només amb les pàgines grapades. A la primera pàgina es faran constar els cognoms i nom i el NIU ben visibles, a més del títol del treball. Si el treball incorpora il·lustracions, aniran al final del text, abans de la bibliografia. Aquesta última s'ha de citar correctament i ha de ser ordenada per any de publicació de més antic a més modern; són imprescindibles el lloc i l'any d'edició, però es dispensa el nom de l'editorial. Obligatòriament, el text ha d'incorporar el sistema de notes a peu de pàgina, tant de referència bibliogràfica com de caràcter informatiu. A més, el treball ha d'incloure una valoració personal de l'argument tractat. Observacions Les evidències de plagi en l'elaboració dels treballs afectaran en negatiu la qualificació final. Les idees, frases o paràgrafs d'altres autors es poden usar, sempre que es citin entre cometes i que se n'indiqui l'autoria i la font d'informació. Tampoc no es podran aprofitar treballs de cursos anteriors.

La nota final és el resultat de la mitjana ponderada entre les tres evidències, sempre que aquestes tres notes superin cada una d'elles l'aprobat. Si la matèria només se supera parcialment (per exemple: no es lliura el treball, encara que la valoració de la prova escrita sigui positiva, o viceversa) la nota final serà un "No Avable". Si una o més evidències tenen avaluació negativa, la nota final serà un "Suspens". Al final del quadrimestre, l'alumnat té dret a la revisió de les proves, abans del tancament definitiu de les actes.

Segons la normativa vigent es preveu una recuperació només per a la prova escrita (evidència 1), on seran admesos tots els alumnes sense cap limitació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Presentació d'un treball escrit individual	25%	0	0	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24
Prova escrita	50%	0	0	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24
Seguiment dels treballs (Tutories)	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 16, 18, 19

Bibliografia

Antoine Jules DUMESNIL, Histoire des plus célèbres amateurs italiens et de leurs relations avec les artistes, Minkoff, Genève, 1973, (1853)

Francis Henry TAYLOR, Artistas, príncipes y mercaderes. Historia del coleccionismo desde Ramsés a Napoleón, Luis de Caralt, Barcelona, 1960, (1948).

Maurice RHEIMS, La curiosa vida de los objetos, Luis de Caralt, Barcelona, 1965, (1959).

Pierre CABANNE, *Le roman des grands collectionneurs*, Plon, Paris, 1961.

N. VON HOLST, *Creators, Collectors and Connoisseurs. The Anatomy of Artistic Taste from Antiquity to the Present Day*, Thames and Hudson, London, 1967.

Germain BAZIN, *El tiempo de los Museos*, Daimon, Barcelona, 1969, (1967).

Paola BAROCCHI, "Storiografia e collezionismo dal Vasari al Lanzi", in *Storia dell'arte italiana*, vol.II, Einaudi, Torino, 1979, pp.5-81.

AAVV., *Museo perché Museo come. Saggi sul Museo*, De Luca editore, Roma, 1980.

Francis HASKELL-Nicholas PENNY, *El gusto y el arte de la Antigüedad. El atractivo de la escultura clásica (1500-1900)*, Alianza, Madrid, 1990, (1981).

Joseph ALSOP, *The rare art traditions. The history of art collecting and its linked phenomena*, Thames and Hudson, London, 1982.

AAVV., *The origins of the Museum. The Cabinet of curiosities in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, Clarendon Press, Oxford, 1985.

Eduard HUTTINGER ed., *Case d'artista. Dal Rinascimento a oggi*, Bollati Boringhieri, Torino, 1992, (1985).

Francis HASKELL, *Pasado y presente en el arte y en el gusto*, Alianza, Madrid, 1989, (1987).

Francis HASKELL, *La historia y sus imágenes. El arte y la interpretación del pasado*, Alianza, Madrid, 1994, (1993).

Cristina DE BENEDICTIS, *Per la storia del collezionismo italiano. Fonti e documenti*, Ponte alle Grazie, Firenze, 1991.

S.M. PEARCE, *Museums, Objects and Collections: A Cultural Study*, Leicester University Press, London, 1992.

Vincenzo ABBATE ed., *Aspetti del collezionismo in Italia da Federico II al primo novecento*, Museo Regionale Pepoli, Trapani, 1993.

Alain SCHNAPP, *La conquete du passé. Aux origines de l'archéologie*, Carré, Paris, 1993.

John ELSNER-Roger CARDINAL eds., *The cultures of collecting*, Reaktion Books, London, 1994.

Joanna Smalcerz, *Smuggling the Renaissance: The Illicit Export of Artworks Out of Italy, 1861-1909*, Brill 2020,

B.Cassidy, *The Life & Letters of Gavin Hamilton (1723-1798). Artist & Art Dealer in Eighteenth-Century Rome*, BREPOLs, 2012

M. W. Gahtan, E.-M. Troelenberg (eds.), *Collecting and Empires. An Historical and Global Perspective*, BREPOLs, 2019

Emmanuelle Polack, *Le marché de l'art sous l'Occupation : 1940-1944*, Paris : Tallandier, 2020.

Programari

No és necessari cap programari específic. Tot i ser improbable, si més endavant calgués es comunicaria oportunament.